

LỖ WÍT HRIẨM KLEI HRIẨM BỊ BLŨ RUỄ GU'L HRIẨM

(Ôn luyện Vấn đáp cuối khóa)

* **Lưu ý:** *Mỗi học viên phải thuộc chủ đề 1, để biết giới thiệu về bản thân và gia đình.*

- Khi lên bốc thăm chủ đề- Đầu tiên phải chào giám khảo: **Kkuh kơ nai mtô**

- Khi kiểm tra vấn đáp xong thì nói lời cảm ơn giám khảo: **Lač jăk kơ nai mtô**

Chủ đề 1: Găp đjuê ênuê êpul (Gia đình, dòng tộc)

Tóm Tắt: Anăn kâo, thũn anei kâo mào..... thũn leh.

Găp đjuê ênuê êpul kâo mào aduôn aê; amiêt awa, aneh aprông.

Aduôn aê kâo mduôn leh (aduôn aê kâo djiê leh). Amĩ ama kâo adôk hlăk ai (amĩ ama kâo mduôn leh), di ãu ngă bruă lỏ hma (di ãu ngă bruă nai mtô/bruă knũk kna,...).

Bị ară anei, kâo dỏk ung (mỏ) dỏk mdhê leh.

Sang kâo ti mrỏ..... êlan

Sang kâo màocỏ mnuih. Ung/mỏ kâo anăn.Thũn anei mào thũn, ngă buă..... ti

Anak khua kâo anănhriẨM adũ..... ti sang hră. Bị anak tal dua kâo anăn adỏk điệt.

Gỏ êsei kâo thảo bị dlăng ba leh anăn thảo bị khắp snăk. Kâo khắp snăk kơ gỏ êsei kâo.

Ung mỏ kâo gữ mã bruă hỏng jih ai tiê leh anăn rỏng ba, mtô lač phung anak bị jăk cỉăng kơ gỏ êsei kâo h'it mđao, hỏk m'ak nanao.

Êmuh - Một số câu hỏi xoay quanh chủ đề 1	Wít lač - TRẢ LỜI
1. Hlei anăn ih?Si anăn ih?	Kâo anăn
2. Dũm thũn ih mào?(Ih mào dũm thũn?)	Kâo mào..... Thũn
3. Ti anỏk sang ih?	Sang kâo ti mrỏ... êlan ...
4. Dũm cỏ mnuih sang ih mào?	Sang kâo màocỏ mnuih.
5. Amĩ ama ih suaih pral mỏ?	Amĩ ama kâo suaih pral moh.
6. Ya bruă ung (mỏ) ih ngă?	Ung kâo ngă bruă...
7. Di ih mào anak leh ka ?	Hmei mào anak leh. (hmei ka mào ôh)
8. Dũm thũn mào ãu? Ñu nao hriẨM leh ka?	Ñu mào ...thũn leh. Nao hriẨM leh.(ñu adỏk điệt)
9. Ih khắp mỏ kơ gỏ sang ih ? Ya ngă ?	Ổ, kâo khắp. Kyua hmei thảo hũm nguỏp.
10.Ti anỏk buồn amĩ ba ama bả ih ? (<i>Quê quán anh/chị ở đâu?</i>)	Buôn amĩ ba ama bả kâo ti ẳar.....: <i>Quê quán tôi ở tỉnh.....</i>
11.Ih rắk lắng, ya mta bruă arắng ngă hlắm purk sang ? <i>Anh/chị hãy kể, nhưng công việc làm trong nhà?</i>	Mổ si : kih- sut sang, knă êsei djam, boh ẳhum ao... đả đả: <i>nư quét-lau nhà, nấu cơm canh, giặt quần áo.v.v.</i>
12. Ya bruă ih khắng đừu ngă hlắm purk sang ? <i>Anh/chị thường làm việc gì?</i>	Kâo knă êsei djam,...: <i>tôi nấu cơm canh,...</i>
13. Si ngă klei hđíp hlắm gỏ êsei ih ? <i>Cuộc sống gia đình anh/chị thế nào?</i>	Jăk m'ak: <i>hạnh phúc</i>
14. Ih dỏk ung leh ka ? <i>Chị lấy chồng chưa?</i>	Kâo ka dỏk ung ôh. (Kâo dỏk ung

Ih dōk mǎ leh ka? <i>Anh lấy vợ chưa?</i>	leh). <i>Tôi chưa lấy chồng. (tôi lấy chồng rồi)</i> Hoặc: Kào dōk mǎ leh (Tôi lấy vợ rồi)
15. Hlei anǎn anak khua ih? <i>Con đầu anh/chị tên gì?</i>	Anak khua kào anǎn.....: <i>con đầu tôi làm gì?</i>
16. Ya adũ ñu hriǎm? <i>Nó học lớp mấy?</i>	Ñu hriǎm adũ: <i>nó học lớp.....</i>

Chủ đề 2: Pin êa ala buôn (Làng bản, phum sóc)

PHŨN MTA DUA	NỘI DUNG CHỦ ĐỀ 2
<p>Dak Lak jing ɕar mǎo lu djuê ana Êđê mǎo lu buôn sang Êđê mǎs si : buôn Kǎ Dhom ti Buon prǒng Buon Ama Thuot ; buôn Wiǎo ti kdriêk Krông Năng ; buôn Briêng ti kdriêk Krông Paç,... Mnuih buôn sang khǎp snǎk kơ tuê, di ñu tũ drông hmei mhaç ɕhaç êdi.</p> <p>Êlǎo adih, di gǎ knǒng thǎo ngǎ lǎ hma, pla mjing, rông mnǒng Bi arǎ anei, klei hđip di gǎ mǎo lu klei bi mlih. Êngao kơ ngǎ lǎ hma, ɕiêm rông ũn mnũ, êmô, bê ; ngǎ đàng kphê, pla ana boh kroh mǎs si : ana bơ, sǎu riêng. Di gǎ thǎo ɕhĩ mnia leh anǎn mǎ bruǎ nai kai (nai mtô, nai êa drao, aê êa drao đa đa). Kyua anǎn klei hđip di gǎ bữ đĩ kyar, thǎo mtrũt mjhar anak ɕô nao hriǎm hrǎ m'ar hlǎm djǎp gul. Buon sang Êđê arǎ anei mǎo lu sang prǒng siam.</p>	<p>Dak Lak là tỉnh có nhiều dân tộc Êđê sinh sống. Tôi đã từng đi tham quan nhiều buôn làng Êđê, như: buôn Kǎ Dhom ở Tp.BMT; buôn Wiǎo ở huyện Krông Năng; buôn Briêng ở huyện Krông Paç. Trong đó tôi nhớ nhất là buôn..... bởi vì tôi thấy người dân rất hiếu khách, học đón tiếp chúng tôi rất nồng nhiệt.</p> <p>Trước kia, họ chỉ biết làm ruộng rẫy, trồng trọt, chăn nuôi để dùng trong gia đình. Con cái không đi học, cuộc sống cực khổ.</p> <p>Con hiện nay, cuộc sống của họ có nhiều đổi mới. Ngoài làm ruộng rẫy, nuôi heo gà, bò, dê; làm rẫy cả phê, trồng cây ăn trái như: cây bơ, sầu riêng. Họ còn buôn bán và làm công chức (giáo viên, y tá, bác sỹ). Vì thế cuộc sống của họ ngày càng phát triển, biết khuyến khích con cái đi học ở các cấp học. buôn làng Êđê ngày nay có nhiều nhà to đẹp.</p>

<i>Êmuh - Câu hỏi xoay quanh chủ đề 2</i>	Wĩt laç - TRẢ LỜI
<p>1. Ih tuôm nao ɕhun buôn sang Êđê leh ka? Ti anôk? <i>Anh/chị từng đi thăm buôn làng Êđê chưa ? Ở đâu ?</i></p>	<p>Kào tuôm nao leh. Buon <i>Tôi từng đi thăm buôn làng Êđê rồi. buôn</i></p>
<p>2. Si ih bũh klei mnuih buôn sang ti anǎn tũ drông di ih?</p>	<p>Di ñu tũ drông hmei hmaç ɕhaç <i>Họ đón tiếp rất nồng nhiệt.</i></p>

<i>Anh/chị thấy sự đón tiếp của dân làng thế nào?</i>	
<p>3. Ya bruă mnuih buôn sang Êđê khăng ngă êlao adih? Si ih bưh klei hđip di gở?</p> <p><i>Người dân Êđê trước kia thường làm nghề gì? Anh/chị thấy cuộc sống của họ thế nào?</i></p>	<p>Ngă bruă lỏ hma, chiêm rông ưn mnu. Kăo bưh klei hđip di gở adôk knap mñai.</p> <p><i>Làm ruộng rẫy, chăn nuôi heo gà.</i></p> <p><i>Tôi thấy cuộc sống của họ còn khó khăn</i></p>
<p>4. Si ih bi măn kơ klei mlih hlăm buôn sang mnuih Êđê ară anei? Ya klei ih càng hmang?</p> <p><i>Anh/chị nghĩ thế nào về sự thay đổi ở buôn làng Êđê hiện nay? Anh/chị trông mong điều gì?</i></p>	<p>Kăo bi măn anei jing klei mlih jăk leh anăn ba klei hđip trei mđao jăk m'ak kơ mnuih buôn sang: <i>Tôi nghĩ đây là sự thay đổi tốt và ba lại sự ấm no hạnh phúc cho dân làng.</i></p> <p>Kăo càng hmang mnuih buôn sang trei mđao, lăm lui klei bưn knap, bưh hruê đĩ mdrông: <i>tôi hy vọng ấm no, xó bỏ sự nghèo đói, ngày càng giàu có.</i></p>
<p>5. Ih răk lăng anăn sa dua boh buôn sang Êđê ih thảo?</p> <p><i>Anh/chị hãy kể tên một số buôn người Êđê mà anh/chị biết?</i></p>	<p>Buôn Kổ Đông, buôn Păn Lăm,</p>
<p>6. Ih lăc lăng, si ngă khua buôn mao lu mnuih buôn sang khắp h'iêng, đăo knang ?</p> <p><i>Anh/chị hãy nói, người trưởng buôn được dân làng quý mến, tin yêu là người nhé nào?</i></p>	<p>Anăn jing khua buôn thảo khắp h'iêng kơ mnuih buôn sang, thảo đru mnuih buôn sang mả bruă knuă: <i>đó là trưởng buôn biết yêu thương dân làng, giúp đỡ dân làng trong công việc làm ăn.</i></p>
<p>7. Êngao kơ bruă ngă lỏ hma, ya bruă di gở lỏ ngă?</p> <p><i>Ngoài làm ruộng rẫy, họ còn làm việc gì?</i></p>	<p>Lỏ ngă bruă nai kai, nai mtô, chỉ mnia...</p> <p><i>Còn làm công chức, giáo viên, buôn bán...</i></p>
<p>8. Ară anei, ti buôn adôk mao sang dlông Êđê?</p> <p><i>Hiện nay, buôn nào còn có nhiều nhà sàn Êđê?</i></p>	<p>buôn Kổ Đông, buôn Păn Lăm.....</p>

Chủ đề 3: Lăn adiê dliê yang, mta riêng gah klei hđip (Thiên nhiên, môi trường)

PHẦN MTA TLÀO	NỘI DUNG CHỦ ĐỀ 3
<p>Tơ dah anak mnuih drei thảo rằng kriê jăk Lăn adiê dliê yang, mta mnŏng riêng gah sít nik klei hđip drei jăk m'ak moh.</p> <p>Drei mào křĩng lăn dap kngư anôk lăn hrah jing mnŏng, kmrŏng jing kyăo mtăo pioh ngă sang, pŏng jhung mdhŏ leh anăn yua kơ bruă mkăn.</p> <p>Kmrŏng mào lu hlô mnŏng msě si: êman, hlô rang, đruah, kra, ksua đa đa. Mào lu êa hnoh. Anôk hui chũn siam msě si: Ênao Lăk, kban yuôl ti Buôn Đôn, drai Săp, drai Dhul.</p> <p>Ti Lăn Dap Kngư knŏng mào dua mta yan: yan bhang leh anăn yan hjan.</p> <p>Yan bhang, mnuih buôn sang Êđê khăng hui blah djuh, pě djam leh anăn pŏk mñam. Yan hjan jing yan arăng mă bruă lŏ hma.</p> <p>Kăo cang hmanh jih jang mnuih buôn sang đjuh biă leh anăn đjuh lar bi nguôp sa ai răng kriê dliê kmrŏng, hlô mnŏng leh anăn kmrŏng dliê křŏng kơ hjan hlim đjŏ hnŏng.</p>	<p>Nếu con người chúng ta biết bảo vệ tốt thiên nhiên, môi trường, chắc chắn môi trường sống của chúng ta cũng tốt đẹp.</p> <p>Tây nguyên chúng ta là vùng đất đỏ tốt cho cây trồng, rừng có cây cối dùng để làm nhà, đóng bàn ghế và nhiều khác nữa.</p> <p>Trong rừng có nhiều thú rừng như: voi, nai, hoẵng, khỉ, nhím v.v. có nhiều sông suối. Cảnh thiên nhiên đẹp, như: hồ Lắk, cầu treo ở Buôn Đôn, Thác Drai Săp, Thác Drai Dhul.</p> <p>Có nhiều sinh vật sống dưới nước, như: cá (cá lóc, cá trê, cá trắng, cá giếc), cua, tôm, lương, ốc bươu...</p> <p>Một năm có 4 mùa: mùa xuân, mùa hạ, mùa thu và mùa đông.</p> <p>ở tây nguyên chỉ có 2 mùa: mùa nắng và mùa mưa.</p> <p>Mùa khô, người Êđê thường đi bở củi, hái rau, dệt và đan lát. Mùa mưa là mùa làm rẫy, ruộng.</p> <p>Tôi hy vọng tất cả các dân tộc thiểu số và dân tộc đa số cùng đồng lòng bảo vệ rừng, thú rừng và có như vậy rừng cân bằng cho mưa thuận gió hòa.</p>

Êmuh - Một số câu hỏi soay quanh chủ đề 3	Wít lăc - Trả lời
<p>1. Hlăm dliê, ya hlô mnŏng mào?</p> <p><i>Trong rừng có nhữ loại thú gì?</i></p>	<p>Hlăm dliê mào lu hlô mnŏng: êmông, hlô rang, đruah, kra, ksua, pai, mja...</p> <p><i>Trong rừng có nhiều loài thú: cạp, nai, hoẵng, khỉ, nhím, thỏ, chồn</i></p>
<p>2. Ih răk lăng dũm anôk hui chũn siam ti čar Dak Lak ih thảo?</p>	<p>Anôk hui chũn siam ti čar Dak Lak msě si: Ênao Lăk, cữ boh tăo</p>

<i>Anh/chị hãy kể một vài cảnh thiên nhiên đẹp ở tỉnh Dak Lak mà anh/chị biết?</i>	êman, kban yuôl ti Buôn Đôn, drai Săp, drai Dhul. <i>Cảnh thiên nhiên đẹp ở tỉnh Dak Lak như: hồ Lắk, núi đá voi, cầu treo ở Buôn Đôn, Thác Draï Săp, Thác Draï Dhul.</i>
3. Ti Lăn Dap Kngur mào dũm mta yan? Ih răk lăng? <i>ở Tây Nguyên có mấy mùa? Anh/chị hãy kể ra?</i>	Ti Lăn Dap Kngur không mào dua mta yan: yan bhang leh anăn yan hjan. <i>ở tây nguyên chỉ có 2 mùa: mùa nắng và mùa mưa.</i>
4. Ya yan ih khăp hăn? Ya ngă? <i>Anh/chị thích mùa nào nhất/ Tại sao?</i>	Káo khăp yanKyua yan anei..... <i>Tôi thích mùa..... Bởi vì mùa này.....</i>
5. Si drei ngă čiăng răng ngang kmrông dliê ? <i>Chúng ta làm thế nào để bảo vệ rừng?</i>	Drei amáo dưi bi rai kmrông dliê ôh. Knũk kna mtrũt mjhar leh kơ mnuih buôn sang pla dliê kmrông čiăng mđĩ boh bai kmrông dliê "koh sa bẻ kyáo, lỏ pla hẻ pluh cẻ kyáo" <i>Chúng ta không được phá hoại rừng.</i>
6. Si ih ƣuh adiê yan bhang ti Lăn Dap Kngur ? <i>Anh/chị thấy mùa khô ở Tây nguyên như thế nào?</i>	Yan bhang ti Lăn Dap Kngur adiê hlơr híp. <i>Mùa khô ở Tây Nguyên trời nóng bức.</i>
7. Ya mta mnống hđíp hlăm êa? Ih răk lăng. Hống arăng yua mã kan ? <i>Những con vật gì sống dưới nước? Anh/chị hãy kể ra. Người dùng gì để bắt cá?</i>	Hlăm êa, mào lu mta mnống hđíp, msẻ si: kan (kruah, kẻn, kỏ, pat), ariêng, hdang, ênũng, abao... <i>Dưới nước, có nhiều loài vật sinh sống như: cá (cá lóc, cá trê, cá trắng, cá giếc), cua, tôm, lươn, ốc bươu...</i>
8. Ya klei tũ dũn kmrông dliê ba wĩt kơ drei ? <i>Rừng mang lại cho ta những lợi gì?</i>	Kmrông dliê ba kyáo pìoh ngă pưk sang, pống jhưng mđhỏ, ngang êa lip, hjan hlĩm djở hnống. <i>Rừng mang lại cho ta gỗ để làm nhà cửa, đóng bàn ghế, ngăn bão lụt, cân bằng cho mưa thuận gió hòa.</i>

11. Ya hlô mnỡng bỡng rợk tợk? <i>Con thú nào ăn cỏ?</i>	Hlô mnỡng bỡng rợk tợk, msẻ si: hlô rang, đruah, pai. <i>Thú rừng ăn cỏ, như: nai, hoẵng, thỏ</i>
12. Ya hlô mnỡng bỡng jhỡng hỡn? <i>Con thú nào dữ nhất?</i>	Hlô mnỡng jhỡng hỡn, msẻ si: êmông <i>Con thú dữ nhất, là; con hổ</i>
13. Ya hlô mnỡng bỡng ỡm mtah? <i>Con thú nào ăn thịt sống?</i>	Hlô mnỡng bỡng ỡm mtah, msẻ si: asào tan, êmông <i>Thú rừng ăn thịt sống, như: chó sói, cạp.</i>
14. Ya hlô mnỡng prỡng hỡn? <i>Con thú gì to nhất?</i>	Hlô mnỡng prỡng hỡn, msẻ si: êman.
15. Ya êđai mnỡng rui hnỡr? <i>Con vật gì bò rườn?</i>	Ala : <i>con rắn</i>

Chủ đề 4: Klei kreh dhar djuê ana (Văn hóa dân tộc)

Tóm tắt chủ đề	Tiếng Việt
<p>Lăn ala Wiệt Nam drei mầu lu djuê ana, mdhê djuê ana mầu mdhê klei dhar kreh, bi siam kơ Klei dhar kreh djuê ana Việt Nam lăc kluôm.</p> <p>Djuê ana Êđê mầu lu kdruêh dhar kreh jăk siam msẻ si: Klei bhiăn duê, klei khan Dăm Săn, Dăm Kteh Mlan, Khỡng Jữ....</p> <p>Klei hđip mnuih buồn sang, đợng mợng amỉ ba ama bắ mầu leh ênai ỡng hẳm hruê Ờhư êsủn êya, truh êmỡng prỡng aseỉ hỡng kơ mduôn khua, hẳm klei bi kuỏl ung mỗ, tử đợng tuê kăn kờah lei ênai ỡng Ờhư.</p>	
Một số câu hỏi xoay quanh chủ đề 4	Trả lời
1. Si Ờar Dak Lak ngắ Ờiăng đru mnuih buồn sang djuê biă ? <i>Tỉnh Dak Lak đã làm gì để giúp dân tộc thiểu số?</i>	Ờar Dak Lak mầu lu hđră mtrủn truăn mủn kơ djuê ana biă. Boh nik hđră mtô mjuăt djuê ana biă anei hđră kỡnh yuôm bắnh kơ klei hđip mnuih buồn sang ti Ờar Dak Lak.
2. Ih rắk lắng sa dua klei bhiăn Êđê ih thầu ? <i>Anh/chị hãy kể một vài phong tục của người Êđê mà bạn biết?</i>	Phung Êđê mầu Klei bhiăn Ờhư êsủn êya, klei bhiăn mắ djuê tỡng kơ amỉ, klei bhiăn bi đợk ung mỗ; kắ kpiê Ờeh; klei bhiăn đợng tuê. Trồc pin êa...
3. Si klei bhiăn bi đợk ung mỗ anak Êđê? <i>Phong tục cưới hỏi của người Êđê như thế nào?</i>	Tỡng mniê nao êmuh ung leh anăn duh klei bỡng huắ bi đợk ung kơ anak mniê. Leh jỡng ung mỗ, êkei đỉ đợk sang mỗ.
4. Si sang phung Êđê đưm đợk? <i>Người Êđê xưa ở nhà như thế nào?</i>	Êđê đưm đợk sang đlông :mầu dua kdrế: kdrế gah leh anăn kdrế ôk. Kdrế gah pioh tử đợng tuê, huắ mắnh; kdrế ôk pioh kắ êsei leh anăn pỉt đih.
5. Sa rỡng ỡng mầu đũm boh? <i>Một bộ chiềng có bao nhiêu cái?</i>	Grắp rỡng ỡng mầu đợng mợng 3 truh kơ 15 boh.
6. Si klei bhiăn Ờar h'ỏ phung Êđê đưm? <i>Cách mặc trang phục của người Êđê xưa như thế nào?</i>	Mniê Ờar m'iềng h'ỏ riêm ktiẳm; êkei Ờar kpín h'ỏ ao kriêr nut riêm kti hrah <i>Nữ mặc váy áo viền; nam đóng khố mặc áo dày nút viền đỏ.</i>
7. Si klei duê kơ mắnh kpiê Ờeh? <i>Lời nói vắn về uống rượu cả như thế nào?</i>	Klei duê snei:" Êkei mắnh đắp kmeh hjỉê, mniê mắnh đắp boh tầu kan"

Chủ đề 5: Lăn ala, anak mnuih (đất nước, con người)**1. Tóm tắt chủ đề**

- Ala ăar Việt Nam dōk hlăm mkrah plao êa Đông Dương mào boh êbeh kơ 330 êbào km². Bì ksĩng hōng lă ăar Khế, Kữ leh ană Lao. ăar kwar drei ăữ ăiăng bì đơ đip, mào đrōng Hoàng Liên Sơn, ăōng ăữ Phan Xi-Păng. Lăn ăap kngư jing sa anōk lă mnga êa m'ak ala ăar Việt Nam, mào êma boh ăar msế si : Dak Lak, Dak Nông, Lâm Đồng, Gia Lai, Kon Tum. Bì ară anei , đōng mōng thūn 2025, Lăn ăap kngư bì mguōp mbít hōng ăar mkăn leh, amào lō mào ăar Lăn ăap Kngư mdhê hjăn ôh.

- ăar kwar drei mào lu mnōng yuôm hlăm gũ lă. Việt Nam mào 54 đjue ana, jih jang bì pōk phai rữ mdōng lă êa leh ană mào klei hūm mguōp. Nai Jut Hwing jing pō nai hđip lă lar hōng Lăn ăap kngư lă hjăn leh ană Việt Nam lă kluôm.

2. Trả lời câu hỏi xoay quanh chủ điểm 5, một số câu hỏi gợi ý :

1. Si ngă lă ala Việt Nam drei? <i>Đất nước VN ta như thế nào?</i>	Lăn ala Việt Nam drei siam snăk: mào êa ksĩ, plao ksĩ, ăữ ăiăng bì đơ đip, mào Lăn ăap mnai leh ană Lăn ăap Kngư.
2. Lăn ăar drei mào dūm đjue ana mnuih? Ih răk lăng. <i>đất nước VN có bao nhiêu dân tộc? Anh/chị hãy kể ra.</i>	Việt Nam mào êma pluh pă đjue ana (54 DT) Kinh, Mường, Thái, Dao, Ba na, Gia rai, Êđê....
3. Ti ăar mào đjue ana Êđê dōk hđip? <i>Tỉnh nào có dân tộc Êđê sinh sống?</i>	ăar mào đjue ana Êđê dōk hđip, msế si: Dak Lak, Dak Nông, Phú Yên (Sông Hinh)
4. Ti ăar Dak Lak mào dūm đjue ana? Ya đjue ana phūn ti Dak Lak? <i>Tỉnh Dak Lak có bao nhiêu DT? DT bản địa ở Dak Lak là DT nào?</i>	Mào năng ai 49 đjue ana. Đjue ana phūn ti Dak Lak ană jing Êđê leh ană Mnông
5. Ih răk êa krōng prōng mào ti ăar Dak Lak ? Ya êa krōng prōng mào ti lă ăar Việt <i>Anh/chị hãy kể một số con sông lớn ở Dak Lak?</i> <i>Đất nước VN có những con sông lớn nào?</i>	Krōng Sêrêpōk, krōng Knô, krōng ana. Việt Năm mào Krōng Đà, krōng Cừ Long, Krōng Đồng Nai...
6. Ih răk lăng ană, thūn kkiêng, buôn leh ană thūn lữc nai Êđê pō đrư ăih mkra bih hră Êđê?	Nai Y-Jut Hwing, thūn kkiêng 1885, buôn Dur Kmăn, să êa Tiêu, kriêk Krōng Ana, ăar Dak Lak. Nai lữc thūn 1934.
7. Lăn ăar Việt Nam mào dūm boh ăar?	Lăn ăar Việt Nam mào boh bai.....
8. Hbĩl hruê mlan thūn mtlaih êngiê kluôm dhuôm Lăn ăar Việt Nam? <i>Ngày tháng năm giải phóng hoàn VN là thời gian nào?</i>	Hruê 30 mlan 4 thūn 1975 mtlaih êngiê kluôm dhuôm Lăn ăar Việt Nam.
9. Ti anōk ăar mào êa ksĩ? <i>Tỉnh nào có biển?</i>	ăar Khánh Hòa, Phú Yên, Bà Rịa-Vũng Tàu, Đà Nẵng...
10. Ya ană ăữ đlōng hĩn jih jang ti Việt Nam drei? Bì ti Dak Lak, ya ăữ đlōng hĩn.	Việt Nam mào ăữ Phan Xi Păng. Dak Lak mào ăữ Yang Sin.
11. Đơ anōk dliê mnga êa m'ak ti Dak Lak, ti anōk ih tuôm nao ăhun dhing leh? <i>Những ảnh thiên nhiên đẹp ở tỉnh Dak Lak, nơi nào anh/chị đã từng đi tham quan rồi?</i>	Anōk dliê mnga êa m'ak ti ăar Dak Lak, kào tuôm nao ăhun msế si: Ênao Lăk, kban yuôl ti Buôn Đôn, drai Săp, drai Dhul.
12. Ih khăp mớ hiu ăhun dhing anōk dliê mnga êa m'ak ană? <i>Anh/chị có thích đi tham quan du lịch những nơi đó không?</i>	Ồ, kào khăp hiu ăhun dhing snăk anōk dliê mnga êa m'ak ană.
13. Ya mnōng tữ yuôm ala ăar Việt Nam mào hlăm gũ lă?	Mnōng tữ dūm hlăm gũ lă, msế si: <i>hdăng ti Quảng Ninh, msei ti Thái Nguyên, ksuêh ti Cao Bằng, mah ti Nghệ An leh ană lu mta mnōng mkăn đă đă msế si kmrak, kwăt.</i>

Chủ đề 6: Đảng leh anăn Awa Hồ (Đảng và Bác Hồ)

Klei Êđê	Tiếng Việt
<p>Lăn ɕar Việt Nam drei mào klei êđăp ênang msê si ară anei kyua mào klei gít gai knhâo knhăk mǝng Đảng leh anăn Awa Hồ bi mtlaih êngiê lă ɕar drei mǝng phung roh Mi, Prăng...</p> <p>Mđi kdruêh bhiăn leh anăn ai ênai klei krũ kdǝng mlan sa păn. Đảng, lǝng kahan leh anăn mnuih buôn sang djăp djuê ana drei bi mđi kjăp klei hǝm nguôp, hur har ngă djăp mta brũa khắp kơ lă ala. Ba klei hđip h'it mđao, êđăp ênang kơ mnuih buôn sang leh anăn kơ anak cô drei êdei ănăp, drei amăo dưi brei phung roh lhiăr bi rai klei rũ mđǝng leh anăn ngang kriê lă ala pô khắp h'ienêg.</p> <p>Buôn sang drei êbăo ênuk hđor knga kơ Đảng, Awa Hồ leh anăn knũk kna, sít suôr, sa ai hluê Đảng, gĩr ktĩr mđi brũa krũ kdǝng truh kơ klei tũ dũm kdruh k'ang.</p>	<p>Đất nước Việt Nam ta có được sự yên bình như ngày nay là nhờ có sự lãnh đạo tài tình của Đảng và Bác Hồ đã giải phóng đất nước khỏi đế quốc Mỹ, thực dân Pháp...</p> <p>Nâng cao truyền thống cách mạng tháng tám. Đảng, quân và dân các dân tộc đã tăng cường đoàn kết, hăng hái thực hiện mọi hoạt động thể hiện lòng yêu nước. Đem lại đời sống ấm no, yên bình cho người dân và con cháu trong tương lai, chúng ta không thể để cho bọn phản động phá hoại công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước thân yêu của chúng ta.</p> <p>Người dân ngàn đời nhớ ơn Đảng, Bác và nhà nước, tha thiết, một lòng theo Đảng, phấn đấu đưa sự nghiệp cách mạng đến thắng lợi vẻ vang.</p>

Một số câu hỏi xoay quanh chủ điểm 6	Trả lời
1. Hlei pô leh anăn ya hruê, mlan, thũn mkǝ mjing Đảng? <i>Ai thành lập Đảng, Đảng được thành lập ngày tháng năm nào?</i>	Awa Hồ jing pô mkǝ mjing Đảng hruê tlăo mlan dua thũn sa êbăo dua păn êtuh tlăo pluh. <i>Bác Hồ là người thành lập Đảng vào ngày 3/2/1930.</i>
2. Ya brũa Đảng leh anăn knũk kna mđing dlăng kơ mnuih buôn sang ? <i>Đảng và Nhà nước đã có việc gì để quan tâm đến người dân ?</i>	<p>Đảng leh anăn knũk kna mđing dlăng klei hđip mnǝng mnũa leh anăn ai tiê kơ mnuih buôn sang hǝng hđră djuê ana djǝ sít, hǝng hđră mtrũn klă, sít êmít msê si mkǝ mđǝng anôk mđoh êa buôn, anôk ngă hma ala buôn, mkra mjing êlan klông, pui kmlă, anôk mđung asăp – rup, mkǝ mjing klei hđip kreh dhar ti kring buôn sang, mkǝ mjing buôn kreh dhar, hǝm nguôp bi đru ba msir klei ử êpa mhrǝ bũn knap...</p> <p><i>Đảng và Nhà nước đã quan tâm đến đời sống vật chất và tinh thần của người dân với chủ trương chính sách dân tộc đúng đắn, cụ thể, thiết thực như xây dựng công trình thủy lợi, định căn định cư, xây dựng giao thông, điện, đài phát thanh truyền hình, tổ chức đời sống văn hóa, đoàn kết giúp nhau xóa đói giảm nghèo...</i></p>
3. Si ai tiê Awa Hồ hǝng mnuih buôn sang Lăn Dap Kngư? <i>Tấm lòng của Bác Hồ đối với dân Tây Nguyên?</i>	<p>Hǝng mnuih buôn sang Lăn Dap Kngư, Awa Hồ mđing dlăng na nao kơ mnuih buôn sang Lăn Dap Kngư.</p> <p><i>Bác Hồ rất quan tâm đến dân tộc thiểu số Tây Nguyên.</i></p>
4. Ya brũa phung lǝng kahan ngang không lă ngă? <i>Bộ đội biên phòng làm nhiệm vụ gì?</i>	<p>Phung lǝng kahan ngang không lă răng ngang klei êđăp ênang kơ lă ɕar leh anăn kơ grăp cô mnuih buôn sang mào klei hđip jăk m'ak.</p> <p><i>Bộ đội biên giới bảo vệ sự bình yên cho đất nước và cho mỗi người dân có cuộc sống hạnh phúc.</i></p>
5. Si ngă ai tiê mnuih buôn sang drei hǝng Đảng leh anăn Knũk kna?	<p>Mnuih buôn sang drei êbăo ênuk hđor knga kơ Đảng, Awa Hồ leh anăn knũk kna, sít suôr sa ai hluê Đảng, gĩr ktĩr mđi brũa krũ kdǝng truh kơ klei tũ dũm kdruh k'ang".</p> <p><i>Người dân ngàn đời nhớ ơn Đảng, Bác và nhà nước, tha thiết, một lòng theo Đảng, phấn đấu đưa</i></p>

	<i>sự nghiệp cách mạng đến thắng lợi vẻ vang.</i>
6. Si Awa m̄t m̄t h̄m h̄r m̄t k̄r d̄m d̄uē ana b̄i Kwar D̄h̄ng h̄m h̄rē k̄b̄n ti Gia Lai? <i>Trong thư gửi các dân tộc thiểu số Miền Nam nhân ngày đại hội ở Gia Lai Bác đã dặn dò như thế nào như thế nào?</i>	Awa m̄t m̄t: "Mnuih buōn sang Yuān am̄o dah Thō...Sē Dang am̄o dah Mnōng leh an̄n d̄m d̄uē ana mk̄n ăt j̄ng anak cō Viēt Nam s'aĩ, ăt j̄ng ayōng adei sa tian prōc s'aĩ, phung drei h̄p d̄iē m̄b̄t, ēa krōng d̄r h̄r khuōt, c̄r d̄r l̄uinh b̄i dah ai tiē drei am̄o d̄r h̄r ēd̄u ôh". <i>Bác đã dặn dò:"Đồng bào Kinh hoặc Thổ... Sē Dang hoặc Mnōng và các dân tộc thiểu số khác đều là con cháu Việt Nam, j̄ng là anh em ruột thịt, chúng ta sống chết có nhau, sông có thể cạn, núi có thể mòn nhưng tình thân chúng ta không thể suy yếu.</i>
7.Ya h̄rē mlan th̄n k̄kiēng Awa Hō? <i>Bác Hồ sinh vào ngày tháng năm nào?</i>	H̄rē 19 mlan 5 th̄n 1890 k̄kiēng k̄r Awa Hō <i>Bác Hồ sinh vào ngày 19/5/1890</i>
8.Ti anōk Awa Hō h̄m m̄dah klei ēngiē ala c̄ar Viēt Nam ? <i>Bác Hồ đọc tuyên ngôn độc lập Nước Việt Nam ở đâu/</i>	Awa Hō h̄m m̄dah klei ēngiē ala c̄ar Viēt Nam ti kdr̄n ăt prōng Ba Đīnh. <i>Bác Hồ đọc tuyên ngôn độc lập Nước Việt Nam tại quảng trường Ba Đình</i>

Chủ đề 7: Mã b̄uā k̄n̄ (Lao động, sản xuất)

PHŨN MTA KJUH	NỘI DUNG CHỦ ĐỀ 7
<p>Tor dah anak mnuih drei am̄o mã b̄uā k̄n̄ s̄t nik klei h̄p drei k̄b̄h d̄j̄p mta mnōng. Kyua an̄n mã b̄uā k̄n̄ ba k̄r drei klei h̄p trei m̄dao, j̄k m'ak , l̄n c̄ar d̄i kyar.</p> <p>M̄o lu mta b̄uā mã, ms̄ si : 1) nḡ l̄o hma pla ksu, kph̄, tiu, k̄n̄l, boh b̄or , boh kruē m̄mih (quả cam); c̄iēm rōng mnōng (ũn m̄n̄, êmō k̄bao, bē bip...) c̄iāng k̄r mnōng rōng d̄j̄l prong, drei c̄iēm b̄ōng d̄j̄ h̄n̄ng, bi doh war w̄t mnōng c̄iēm m̄n̄m leh an̄n t̄lō m̄gang k̄r mnōng rōng; 2) b̄uā c̄h̄i m̄nia (d̄jam tam ; c̄im kan ; c̄hum ao ; êdeh êd̄ao ; m̄i m̄ōk ...) ; 3) B̄uā k̄n̄k k̄na (nai kai, nai m̄tō, aē ēa drao...).</p> <p>Gr̄p cō mnuih m̄o m̄dh̄e b̄uā mã. K̄o j̄ng nai m̄tō h̄dh̄ ti sang h̄r̄.....</p> <p>(k̄o j̄ng aē drao ti sang ēa drao prōng Dak Lak). Sa h̄rē k̄m k̄o nao mã b̄uā m̄ōng k̄n̄m sa truh k̄r k̄n̄m ēma.</p> <p>K̄n̄m n̄m h̄ōng h̄rē k̄juh, k̄o m̄dei d̄k ti sang. K̄o k̄h̄ng boh c̄h̄m ao leh an̄n k̄n̄ ēsei d̄jam; anak k̄o kih sang; bi ung k̄o pla d̄jam m̄tam kyua an̄n ḡo ēsei k̄o m̄o d̄jam doh b̄ōng.</p>	<p>Nếu con người chúng ta không có lao động chắc chắn cuộc sống chúng ta thiếu thốn đủ thứ. Vì vậy lao động ba lại cho ta cuộc sống ấm no, hạnh phúc, đất nước phát triển.</p> <p>Có nhiều thứ việc làm, như : - làm ruộng rẫy trồng cao su, cà phê, tiêu, điều, bơ, cam ; chăn nuôi (heo gà, trâu bò, dê, vịt...) để vật nuôi mau lớn, ta cho ăn đều độ, vệ sinh chuồng trại cả vật dụng cho gia súc ăn uống và tiêm phòng.</p> <p>- nghề buôn bán : rau ; thịt cá, quần áo ; xe cộ ; máy móc...</p> <p>- Làm việc nhà nước : công chức, giáo viên , bác sỹ...</p> <p>Mỗi người có ngành nghề khác nhau. Tôi là giáo viên tại</p> <p>(tôi là giáo bác sỹ tại BV tỉnh Dak Lak). Một tuần tôi làm việc từ thứ hai đến thứ sáu.</p> <p>Thứ bảy và chủ nhật, tôi nghỉ ở nhà. Tôi thường giặt quần áo và nấu cơm canh ; con tôi quét nhà ; còn chồng tôi trồng rau vì gia đình tôi có rau sạch để ăn.</p>
Êmuh : (hỏi) Một số câu hỏi xoay quanh chủ đề 7	W̄t l̄c̄ : Trả lời
1. H̄l̄m sa h̄rē k̄m ih m̄dei d̄m h̄rē? Ya h̄rē an̄n? Ya b̄uā ih mã h̄l̄m h̄rē an̄n? Si nḡ ih b̄uh h̄rē p̄o m̄dei an̄n? <i>Trong 1 tuần anh/chị nghỉ được mấy ngày? Đó là những ngày nào? Anh/chị làm việc gì trong ngày đó?</i>	H̄l̄m sa h̄rē k̄m k̄o m̄dei dua h̄rē, an̄n j̄ng k̄n̄m n̄m leh an̄n h̄rē k̄juh. K̄o boh c̄hum ao, kih waih leh an̄n sut purk sang. <i>Trong 1 tuần tôi nghỉ được 2 ngày, đó là thứ bảy và chủ nhật. Tôi giặt áo quần, quét dọn và lau chùi nhà cửa. H̄rē m̄dei m'ak m̄oh.</i>
2. Ya mnōng sang ih rōng? Nhà anh/chị nuôi con gì?	Sang k̄o rōng <i>Nhà tôi nuôi</i> VD: Sang k̄o rōng sa drei as̄o, sa drei miēu <i>Nhà tôi nuôi 1 con chó/ con mèo</i>
3. Sang ih m̄o l̄n nḡ hma m̄ h̄? Ya mnōng ih pla? <i>Nhà anh/chị có đất làm rẫy không? Anh/chị trồng cái</i>	Ồ, m̄o m̄oh. K̄o pla tiu, ana boh k̄roh <i>Vâng, có chứ. Tôi trồng tui, cây ăn trái.</i>

gi?	
4. Sang ih pla djam tam mớ? <i>Nhà anh/chị trồng rau gì không?</i>	Ồ, pla mớh biă pioh bớng. <i>Vàng, trồng ít để ăn.</i>
5. Ih rắk lắng 5 mta bruă ih thảo. <i>Anh/chị hãy kể 5 nghề mà anh/chị biết.</i>	bruă lỏ hma; nai mtô, nai kai, nai êa drao, mã rup, kễoh chum ao <i>nghề ruộng rẫy, giáo viên; công chức, thầy thuốc, thợ chụp hình; nghề may quần áo</i>
6. Ih rắk lắng, ya bruă ngă hống jống kngan leh anăn bruă ngă hống kớ dlô? <i>Anh/chị hãy kể về nghề lao động chân tay và lao động trí óc?</i>	Bruă ngă hống jống kngan: bruă lỏ hma; rông mnống mnuă; chỉ mnia leh anăn bruă kớ tô: nai mtô; bruă chỉ hắ baố; bruă tống yap <i>Nghề lao động chân tay: nghề làm ruộng rẫy; chăn nuôi; buôn bán và lao động trí óc: giáo viên, nhà báo, kế toán.</i>
7. Tơ dah amăo măo bruă ngă, si klei hđip anak mnuih drei jing ? <i>Nếu không có việc làm, cuộc sống con người sẽ như thế nào?</i>	Tơ dah amăo măo bruă ngă, sít nik klei hđip anak mnuih drei kbah lu mta mnống. <i>Nếu không có việc làm, cuộc sống con người chắc chắn thiếu thốn đủ thứ.</i>
8. Ya bruă ih ngă? Ih khắp mớ rông mnống amăo dah pla mnga? <i>Anh/chị làm nghề gì? Anh/chị có thích nuôi con vật hoặc trồng hoa không?</i>	Káo ngă bruă <i>Tôi làm nghề.....</i> ố, káo khắp mớh. <i>Vàng, tôi thích chứ.</i>
9. Êlăo adih, si mnuih buôn sang Êđê rông ứn mnu ? ya pioh ngă? <i>Trước kia, người Êđê nuôi heo gà như thế nào? Để làm gì?</i>	Êlăo adih, mnuih buôn sang Êđê rông ứn mnu phui tha. Pioh yua hlăm gắp đjue đưc. <i>Trước kia người Êđê nuôi heo gà thả rông. Nuôi để ăn trong gia đình.</i>
10. Ară anei, si ngă hđră ciêm rông mnống? <i>Ngày nay, cách chăn nuôi như thế nào?</i>	ară anei, rắng ciêm rông mnống hluê hđră mnếc knhăo mrăo. Rông hlăm warknống bống hống pít đưc. <i>Ngày nay, người ta chăn nuôi theo khoa học kỹ thuật. Nuôi trong chuồng trại vật nuôi chỉ ăn và ngủ.</i>
11. Ya ana kyăo yuôm arắng khắng pla ti ềar Dak Lak ? <i>ở tỉnh Dak Lak trồng loại cây công nghiệp gì?</i>	Ti ềar Dak Lak arắng pla ana kphê, ksu, tiu, knũl
12. Ya pioh yua ksu, kphê, tiu? <i>Cà phê, cao su, tiêu để làm gì?</i>	Kphê, tiu, ksu pioh mkra mjing mnống yua hlăm klei hđip. Êngao kơ anăn pioh chỉ kơ ala taế êngao. <i>Cà phê, tiu, cao su để chế biến sản phẩm dùng trong cuộc sống. Ngoài ra bán cho nước ngoài.</i>

Chủ đề 8: Klei knhăo leh anăn mtô mjuăt (Khoa học và Giáo dục)

1. Tóm tắt chủ đề

Ti ềar Dak Lak măo lu mta sang hắ mtô mjuăt bruă, msế si : gurl hriăm prống, mtô mjuăt mnuih mã bruă kơ pui kmlă, gurl hnai hriăm mtô mjuăt, gurl man đum hriăm mdrao mgũn, mtô bruă êdam êra đjue biă leh anăn lu mta sang hắ mtô bruă mkăn đa đa. Hlăm sang hắ gurl hriăm prống Lăn Đap Kngư mtô lu mta bruă hriăm : mtô mjuăt, mdrao mgũn, kmrống dliê, ngă lỏ hma - ciêm rông mnống, klei duah bống huă leh anăn lu mta bruă mkăn.

Êngao kơ sang hắ mtô mjuăt mbruă lỏ măo sang hắ gurl hriăm điệt, sang hắ gurl dua (trường cấp 2- trường THCS), Sang hắ gurl tlăo (trường cấp 3- trường THPT). Măo sang hắ gurl hriăm điệt đjở hống cưỡn Knũk kna msế si Sang hắ gurl hriăm điệt Phan Bội Châu, sắ Êa Drống, kdriêk Cũ Mgar.

Klei mtô mjuăt jing bruă yuôm bắnh kơ gắp cô anak mnuih drei. Kyua anăn leh mdei prống, đống truh mlan 9 gắp thũn, amĩ ama hđeh đống mprăp blei yoh mnống hriăm hắ kơ anak cô, msế si : chum ao, jep, hđuôm jống, hắ m'ar, giê chỉ, giê treh, cữ chỉ, kđô hắ đa đa. Bi phung hđeh nao kih waih wắl sang hắ, sut đhông adũ lam bi doh bhung. Ruế gurl hriăm khắng măo hruê kbĩn amĩ ama hđeh hriăm hắ. Nai mtô hum mthăo kơ amĩ ama hđeh klei anak cô di ãu hriăm sang hắ.

2. Trả lời câu hỏi xoay quanh chủ điểm 8, một số câu hỏi gợi ý :

1. Ti ềar drei măo dũm boh sang hắ mtô mjuăt bruă ? <i>Tại tỉnh ta có mấy đào tạo nghề?</i>	Ti ềar drei măo lu sang hắ mtô mjuăt bruă <i>Tại tỉnh ta có nhiều trường đào tạo nghề.</i>
2. Ih rắk lắng dũm sang hắ mtô mjuăt ih thảo? <i>Anh/chị hãy những trường đào tạo nghề mà anh chị</i>	Sang hắ gurl hriăm prống, <i>Trường đại học</i>

biết?	Sang hĩa mtô mjuất mã brũa pui kmlă, <i>Trường công nhân kỹ thuật cơ điện</i> Sang hĩa gul hnai hriăm mtô mjuất, <i>Trường cao đẳng sư phạm</i> Sang hĩa gul mạn đun hriăm mdrao mgũn, <i>Trường trung cấp y</i> Sang hĩa mtô brũa êdam êra djuê biă <i>Trường đào tạo nghề thanh niên dân tộc</i>
3. Ih răk lăng dhar brũa mtô mjuất hliăm sang hĩa gul prông Lăn Dap Kngư? <i>Anh/chị hãy kể những ngành nghề được đào tạo trường đại học Tây Nguyên.</i>	Hliăm sang hĩa gul hriăm prông Lăn Dap Kngư mtô lu mta brũa hriăm: Brũa mtô mjuất, brũa mdrao mgũn, brũa kmrông dliê, brũa ngă lô hma - chiêm rông mnông, brũa klei duah bống huă <i>Trong trường đại học Tây Nguyên có nhiều ngành: Ngành giáo dục, ngành y tế, lâm nghiệp, nông nghiệp-chăn nuôi, ngành kinh tế.</i>
4. Sang hĩa mtô mjuất brũa kơ hêh êdam êra, ya brũa mtô mjuất ? <i>Trường đào tạo thanh niên dân tộc, đào tạo ngành nghề gì?</i>	Brũa kễoh ẽchum ao, pỏk mĩam, mkra mải mỏk, pla mjing kyô đa đa. <i>ngành may quần áo, dệt, sửa chữa máy móc, trồng trọt v.v</i>
5. Ti ẽar drei mào dũm boh sang hĩa Knũk kna chiêm rông?	Mào lu sang hĩa Knũk kna chiêm rông hêh hriăm hĩa djuê biă. Hliăm anăn, Sang hĩa gul tlâu N'Trang Long leh anăn Sang hĩa gul hriăm dua buồn prông leh anăn djăp kdriêk. <i>Có hai trường dân tộc nội trú, đó là Trường phổ thông trung học dân tộc Nội trú N'Trang Long và Trường trung học cơ sở dân tộc nội trú thành phố các huyện.</i>
6. Ya ngă bi mào klei kbĩn amĩ ama hêh sang hĩa ? <i>Tại sao phải tổ chức họp phụ huynh học sinh?</i>	Kyua ẽiăng kơ amĩ ama hêh thào klei anak aneh pô hriăm ti sang hĩa leh anăn ẽiăng kơ hmao mtô lăc kơ anak aneh pô hriăm jăk hĩn. <i>Bởi vì để cho phụ huynh biết tình hình học tập của con cháu mình tại trường và để kịp thời nhắc nhở cho con cháu học tập tốt hơn.</i>
7. Si ngă klei hđĩp plah wah mnuih hluê đăo hống mnuih amào hluê đăo ? <i>Cuộc sống giữa những người theo đạo và những người không theo đạo như thế nào?</i>	Klei hđĩp plah wah mnuih hluê đăo hống mnuih amào hluê đăo mào klei hgũm nguôp. <i>Cuộc sống giữa những người theo đạo và những người không theo đạo cso sự đoàn kết.</i>
8. Ih răk lăng sa dua mta klei đăo ih thào? <i>Anh/chị hãy kể một số tôn giáo mà A/Chị biết.</i>	đăo khop, đăo yong, đăo hoi, đăo aê diê... <i>Công giáo, Phật giáo, Hồi giáo, Tin lành...</i>
9. Ti sang hĩa anak ih hriăm? Con anh/chị học trường nào?	Anak kào hriăm ti sang hĩa..... <i>con tôi học tại trường.....</i>
10. Boh hĩa Êđê mào dũm boh ? <i>Chữ cái Êđê có bao nhiêu con chữ ?</i>	Boh hĩa Êđê mào tlâu pluh sa păn boh hĩa. <i>Chữ cái Êđê có 38 con chữ</i>
11. Ih khăp mớ hriăm klei Êđê? Ya ngă ? <i>Anh/chị thích học tiếng Êđê không ? Tại sao ?</i>	Ổ, kào khăp moh. Kyua kào ẽiăng thào blũ leh anăn thào săng klei kreh dhar Êđê. <i>Vâng, tôi thích chữ. Bởi vì tôi muốn nói tiếng Êđê và để hiểu văn hóa của người Êđê.</i>
12. Ya adũ anak ih hriăm ? Con anh/chị học lớp mấy?	Anak kào hriăm adũ: : <i>con tôi học lớp.....</i>
* Ya ngă ih ẽiăng hriăm hẽ klei Êđê? <i>tại sao anh/chị muốn học tiếng Êđê?</i>	Kyua dah kào ẽiăng

Chủ đề 9: Răng ngang klei suaih pral (Giữ gìn sức khỏe)

PHẦN MTA ÊMA	NỘI DUNG CHỦ ĐỀ 9
<p>Klei suaih pral jing yuôm hĩn kơ mah, tơ dah amâo mào klei suaih pral sĩk nik anak mnuih drei amâo dưi ngã djăp mta bruă knuă leh anăn kăn mào klei jăk m'ak hlăm ai tiê lei.</p> <p>Mào lu mta klei ruă duam mnuih drei khăng tuôm djở, msê si: ruă kỡ, ruă tian, hđrak ngă, mtũk, ruă ksỡ, ruă êhũng, ruă tiê, êngoh ktữ, đă đă. Kyua anăn grăp cô mnuih drei thảo bi răng ngang kơ klei suaih pral: thảo bi doh anôk dỏk, đĩh pĩt, bởng huă leh anăn anôk wăl hđĩp jũm dar drei.</p> <p>Drei đĩh pĩt hlăm mũng ỉăng đăm kễ kễ ba kman jing klei êngoh ktữ, (zika) leh anăn drei mnăm êa drao ngang; đăm mnăm lu kpiê ỉăng tlahi ruă kỡ, ruă êhũng, ruă tiê; đăm djữp hătt ỉăng tlahi ruă ksỡ. Drei bởng huă bi doh jăk: bởng mnởng tũk ksă leh mnăm êa tũk bi ktởng. Drei ep mjuătt aseĩ mlei ỉăng kơ suaih pral. (msê si hłp pah boh, ỉũng boh, êbat jởng, êran tui hluê klei suaih pral pỏ).</p> <p>Tơ dah mào klei ruă duam, drei mdrao kơ aê êa drao mtam. Grăp cô mnuih bi thảo răng kriê kơ aseĩ mlei pỏ leh anăn kơ mnuih jũm dar.</p>	<p>Sức khỏe quý hơn vàng, nếu không có sức khỏe chắc chắn con người chúng ta không thể làm được việc gì và tinh thần không vui vẻ.</p> <p>Có nhiều bệnh tật con người mình thường gặp, như: đau đầu, đau bụng, cảm cúm, ho, viêm phổi, đau dạ dày, đau gan, sốt rét, v.v. Vì vậy mỗi người phải biết giữ gìn sức khỏe: biết vệ sinh nơi ở, chỗ ngủ, chỗ ăn và môi trường xung quanh.</p> <p>Ta nên nằm màn để đừng muỗi đốt truyền mầm bệnh sốt rét, (zika) và chúng ta phải uống thuốc phòng bệnh; không uống nhiều rượu để khỏi đau đầu, đau dạ dày, đau gan; đừng hút thuốc để khỏi đau phổi. Chúng ta phải ăn uống sạch sẽ: ăn thức ăn nấu chín uống nước đun sôi. Chúng ta phải rèn luyện thân thể để cơ thể khỏe mạnh. (như chơi bóng chuyền, bóng đá, đi bộ, chạy bộ tùy theo sức khỏe của mình).</p> <p>Khi đau ốm, chúng ta phải đến bác sỹ khám bệnh ngay. Mỗi người cần phải biết gìn giữ cho bản thân mình và cho người xung quanh.</p>

Êmuh : (hỏi) Một số câu hỏi xoay quanh chủ đề 9	Wĩt laỏ : Trả lời
1. Ih rắk lắng ya klei ruă khắng mào kơ mnuih drei? <i>Hãy kể một vài loại bệnh người mình thường gặp?</i>	Ruă kỡ, ruă tian, hđrak ngă, mtũk, ruă ksỡ, ruă êhũng, ruă tiê, êngoh ktữ <i>Đau đầu, đau bụng, cảm cúm, ho, viêm phổi, đau dạ dày, đau gan, sốt rét, v.v.</i>
2. Tơ dah mào klei ruă, si ih ngă? <i>Nếu đau ốm, anh/chị làm thế nào?</i>	Mdrao kơ aê drao <i>Chữa bệnh chỗ bác sỹ.</i>
3. Adiê ê-ătt, si drei bi ỉũtt h'ỏ kơ hđeh ? <i>Trời lạnh, chúng ta phải mặc trẻ nhỏ thế nào?</i>	Adiê ê-ătt, drei bi ỉũtt h'ỏ mđao kơ hđeh. <i>Trời lạnh, chúng ta phải ấm cho trẻ nhỏ.</i>
4. Ỉăng kơ mào klei suaih pral nanao si drei ngă? <i>Để cho cơ thể được khỏe mạnh, chúng ta phải làm thế nào?</i>	Drei bởng huă bi doh leh anăn kriăng ep mjuătt aseĩ mlei. <i>Chúng ta ăn sạch sẽ và siêng năng luyện tập thân thể.</i>
5. Si arắng ngă ỉăng ngang klei êngoh ktữ ? <i>Người ta làm thế nào để phòng bệnh sốt rét?</i>	Đĩh pĩt hlăm mũng leh anăn tở êa drao ngang. <i>Nằm màn và tiêm phòng sốt rét.</i>
6. Ỉăng kơ hmă thảo ya klei ruă drei mào, si drei ngă? <i>Muốn sớm phát hiện bệnh, chúng ta phải làm thế nào?</i>	Drei nao mkă ksiêm kơ aê êa drao. <i>Chúng ta phải đến bác sỹ để kiểm tra bệnh tật.</i>
7. Hlăm yan bhang, ya klei ruă khắng mào kơ phung hđeh ? <i>Si ih ngă ỉăng ngang kơ klei ruă anăn ?</i>	Hlăm yan bhang, hđeh khắng êngoh, ruă tian... <i>Drei răng kơ hđeh bởng huă bi doh jăk, leh anăn ngang tở ngang.</i>

X. Chủ đề 10: Răng kriê lăn êa (Bảo vệ Tổ quốc)

Tóm tắt chủ đề	Chủ đề 10: Bảo vệ Tổ quốc
<p>Răng kriê lăn êa jing klei bruă kđĩ ỉar yuôm bắh, drei rắng kơ klei mnểc hắm roh ngă ỉăng bi kah ana mbha djuê. Lăn ỉar Wiết Nam drei mào êma pluh pắ (54) djuê ana, grăp cô mnuih Viết Nam bi sa ai tiê răng ngang Lăn êa, hlăm anăn mào plao êa ksĩ. Drei amâo dưi kah ana mbha djuê ôh, mnuih buồn sang Yuăn leh anăn mnuih buồn sang djăp djuê ana</p>	<p>Bảo vệ Tổ quốc là nhiệm vụ chính trị quan trọng, chúng ta phải cảnh giác với những bọn giặc muôn chia rẽ dân tộc. đất nước Việt nam ta có 54 dân tộc, mỗi dân tộc Việt Nam phải cùng một lòng Bảo vệ Tổ quốc, trong đó có biển đảo. Chúng ta không được chia rẽ dân tộc, đồng bào Kinh và đồng bào các dân tộc thiểu số sống ở các tỉnh tây nguyên, hoặc ở các vùng khác</p>

<p>biã hđp ti křĩng �ar l�n �ap kngur, am�o dah ti křĩng �ar m��n h��m l�n �ar Wi�t Nam bi m�o klei h��m ngu�p, sa ai ti� m� bruă bi m�đi kyar klei h��p trei m�dao k� mnuih �u�n sang, m�đi kyar l�n �ar �r� hru� sah m�r��ng leh an�n mgang kri� k��p klei ���p �nang klu�m l�n �ar Wi�t Nam drei.</p> <p>Gr��p �� mnuih �u�n sang Wi�t Nam h��p m�a, m� bruă hlu� d�� h��r� bhi�n ��ng leh an�n Kn��k kna, ��m duah hlu� klei j� jhat m��ng ma t�i ba klei ru� duam HIV/AIDS ng� bi ��u klei suaih pral, leh an�n l��c raih ai ti� kh��p k� l�n �ar. R��ng kri� l�n �a jing am�o d�� kn��ng bruă phung ling kahan �� bi� dah �t jing bruă k� jih jang mnuih �u�n sang Wi�t Nam.</p>	<p>trong ��t n��c Việt Nam ph�i �o�n k�t, m�t l��ng l�m việc �� n�ng cao cuộc sống ấm no cho người ��n, ��t n��c ph�t triển ngày c�ng gi�u m�nh v� b�o v� v��ng ���c s�� b�nh y�n to�n v�n l�nh th� Việt Nam ta.</p> <p>M�i người ��n Việt Nam s��ng, l�m việc theo ��ng ����ng l�i c�a ���ng v� Nh� n��c, kh��ng ���c theo s�� ��c h�i của ma túy lay lan HIV/AIDS làm suy yếu s��c kh��, sau �� l�m m�t t�nh th�n y�u n��c. b�o v� T� quốc kh��ng ��i l� nhi�m v� c�a c�a qu�n ��i m� c�n l� nhi�m v� c�a t�t c�a m�i người c��ng ��n n��c Việt Nam.</p>
--	--

C�u h�i xu�y quanh ch� �� 10	Tr� l�i
<p>1. Ya hru�, mlan, th�n bi mtlaih �u�n pr��ng �u�n Ma Thu�t? <i>BMT ���c gi�i ph��ng vào ngày th�ng năm nào?</i></p>	<p>Hru� 10 mlan 3 th�n 1975 bi mtlaih �u�n pr��ng �u�n Ma Thu�t <i>Ngày 10 th�ng 3 th�n 1975 gi�i ph��ng BMT.</i></p>
<p>2. Ih r��k l��ng bruă R��ng kri� L�n �ar hlu� si ih th�o ? <i>Anh/ch�i h�y k� m�t v�i nhi�m v� b�o v� T� quốc m� theo anh/ch�i biết?</i></p>	<p>Bruă ling kahan, kahan mgang kh��ng l�n, k��ng an, kahan �u�n sang <i>Nhi�m v� c�a qu�n ��i, b� ��i bi�n gi�i, c��ng an, �� k�ch.</i></p>
<p>3. Si ih ng� ����ng r��ng mgang ala �ar Việt Nam? <i>Anh/ch�i l�m gi �� b�o v� ��t n��c Việt Nam?</i></p>	<p>H��p m�a, m� bruă hlu� d�� h��r� bhi�n ��ng leh an�n Kn��k kna. <i>S��ng, l�m việc theo ��ng ����ng l�i c�a ���ng v� ph�p luật của Nh� nước.</i></p>
<p>4. Dui m� drei d��p t�� ma t��i? Ya ng�? <i>Ch��ng ta c� ���c h�t, ti�m ma túy kh��ng? v�i sao?</i></p>	<p>Drei am�o dui d��p t�� ma t��i ��. Kyua dah ��u ba klei ru� duam HIV/AIDS ng� bi ��u klei suaih pral, leh an�n l��c raih ai ti� kh��p k� l�n �ar. <i>Ch��ng ta kh��ng ���c h�t, ti�m ma túy b�i v�i n� ��y b�nh lay nghi�m HIV/AIDS làm suy yếu s��c kh��, sau �� l�m m�t t�nh th�n y�u nước.</i></p>
<p>5. Si drei ng� ����ng r��ng mgang klei ru� t��p HIV/AIDS? <i>Ch��ng ta l�m th� n�o �� ph��ng ng��a lay nghi�m HIV/AIDS?</i></p>	<p>Drei h��p m�a h��m klei k�� ��nuah. Am�o duah t��, d��p ma t��i <i>Ch��ng ta s��ng ng�y ch�nh, kh��ng ���c ti�m, h�t ma t��y.</i></p>
<p>6. Ti �ar Dak Lak m�o d��m d��u� ana? Ya d��u� ana ph��n ti Dak Lak?</p>	<p>M�o n��ng ai 44 d��u� ana. D��u� ana ph��n ti Dak Lak an�n jing ���� leh an�n Mn��ng</p>